

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה ... יש לו עליו אונאה.....1
- ב. המוכר קברו ודרך קברו מעמדו ומקום הספידו באין בני משפחה וקוברין אותו בעל כרחו משום פגם משפחה.....3
- ג. מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים ... אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשין שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה.....4
- ד. הניח פירות תלושין מן הקרקע כל הקודם בהן זכה בהן.....5
- ה. והוא שתפס מחיים.....6
- ו. טעה בדבר משנה חוזר.....6
- ז. הגדרות אין להן חזקה.....7
- ח. התופס לבע"ח במקום שחב לאחרים.....7

דף פד.

א. האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה ... יש לו עליו אונאה

אסור¹ להונות לחבירו כלומר לעשות רמאות בעסקי מקח וממכר בין במקחו כלומר לקנות ממנו בפחות שוויו, בין בממכרו למכור לו ביותר משוויו, ואיזה מהם שאינה את חבירו בין לוקח בין מוכר עובר בלאו, דכתיב (ויקרא כה פסוק יד) וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּנּוּ לְעַמִּיתְךָ או קנה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל תּוֹנֵנִי אִישׁ אֶת אָחִיו. אולם אין לוקין על לאו זה אפילו עבר עליו במזיד והתראה, משום שניתן להשבון שהוא בכלל השב תשיב דגוילה שחייב להחזירו וכל לאו שניתן להשבון אין לוקין עליו שהשבתו עושה כאילו לא עבר עליו ואין כאן מלקות.

¹ שו"ע חו"מ רכז א

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אף על פי² שאמר לך על מנת³ שאין לך עלי אונאה, יש לו עליו אונאה⁴, אמר לו אני מוכר לך חפץ זה ע"מ שאין בו⁵ אונאה, יש אומרים שאין בתנאו כלום, שהרי זה כאומר עלך מנת שאין בו דין אונאה ומתנה על מה שכתוב בתורה, ואם נתאנה יש בו דין אונאה, ויש אומרים⁶ שאם נתאנה ה"ז כמקח טעות וחוזר לגמרי.

אמר לו ע"מ שתמחול לי האונאה, לכו"ע אין בו דין אונאה⁷.

² שו"ע שם כא

³ כתב בנה"מ סימן ריב סק"ד שאין לפרש תנאי זה כשאר תנאים שאם לא יתקיים התנאי יהא המקח בטל, דהא עיקר רצונו של מוכר הוא שיתקיים המקח גם כשיהיה בו אונאה, וע"כ צ"ל שהתנאי הוא כעין שיו, שמש"ר לעצמו זכות שלענין זה לא יהא דינו כשאר מקח, וכעין זה כתב בחידושי רעק"א בכתובות דף נו, והוסיף שהלוקח שמתרצה לכך ה"ז כמסלק מעצמו זכות דין אונאה, וכתב בנה"מ דמ"מ יש בו משום מתנה על מה שכתוב בתורה, כיון שהתורה נתנה דין אונאה, כל שעוקר דין תורה בלשון תנאי הוי כמתנה עמשכ"ב, ובשו"ת אבנ"ז הו"מ סוף סימן נא כתב שבמקום שאפשר לומר שהוא בלשון שיו לא הוי כמתנה עמשכ"ב, וצ"ע. ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא.

⁴ ומשמע שעיקר טעמו של רב הוא משום שאין כאן מחילה, וכ"כ בסמ"ע ס"ק לו, ומשום כך דחה דברי הלבוש שכתב הטעם משום דהוה כמתנה עמשכ"ב, וכן הוא בחידושי הרמב"ן לכתובות דף פד שכתב דהוי מחילה בטעות, ואפילו בדבר רשות בכה"ג אינו מועיל, וכ"כ המאירי בסוגיין. אבל הקצוה"ח שם סק"ח כתב בשם הנ"י דכיון דלא מהני מדין מחילה שוב הו"ל מתנה עמשכ"ב, וכ"כ בנתי"מ ס"ק יג. ובברכת שמואל ב"מ סימן מב כתב דהוה כאומר ע"מ שאין בו דין אונאה, שבוה הוי לכו"ע כמתנה עמשכ"ב, ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא. וכתב הקצוה"ח סק"ט שאע"פ שאין התנאי מועיל שלא יוכל הלוקח לתבוע אונאתו, אם בא לתבוע יכול המוכר לחזור מן המקח, שזה אינו נגד דין תורה, ומועיל תנאו, שאינו רוצה למכור אלא באופן זה. ובנתי"מ סוף ס"ק יג סובר שיכול הלוקח לתבוע אונאה והמקח קיים, וכאילו לא התנה כלל. ועי' מחנ"א דיני אונאה סימן טו

⁵ במחנ"א דיני אונאה סימן יז דן באומר לחבירו חפץ זה שאני מוכר לך אין בו אונאה, ונמצא שיש בו אונאה פחות משתות, אם המקח בטל, דאפשר לחלק בין אמר לשון תנאי לבין אמר שלא בלשון תנאי, וכן יש להסתפק אם פחות משתות הוא בכלל אונאה בלשון בני אדם, והאריך בראיות וסברות לכאן ולכאן, ונראה שלא הכריע.

⁶ טור בשם רש"י (וכתב הסמ"ע שהטור סובר כן). ודעת הב"ח בשיטת רש"י שאפילו באונאת פחות משתות יכול לחזור, וכן נראה דעת המחנ"א דיני אונאה סימן יז, אבל בנתי"מ מדויק מדברי הסמ"ע שבפחות משתות לא מיקרי אונאה. ולדברי הקצוה"ח סק"ט לשיטת רש"י גם המוכר יכול לחזור בו.

⁷ נתי"מ ס"ק יג עפ"י דברי הראשונים, ועיין במחנ"א דיני אונאה סימן טו. וכתב בערוה"ש עפ"י המבואר בסימן רו, שאף תנאי המועיל צריך שיתנה זה שהוא לטובתו, אבל כשהשני מתנה, הוי בגדר פיטומי מילי ואינו מועיל, אא"כ התנה בתחלת המכירה. בשו"ת רדב"ז ח"א סימן תלח מסתפק במוכר חפץ ומחלו זה לזה אונאת שתות, ונמצא בו אונאה יותר, אם נאמר כיון שמחל לו עד שתות, ושוב הוי המותר כאילו אין בו שתות והוי מחילה, או דילמא גם השתות שנמחל נכלל בחשבון האונאה והוי ביטול מקח דדמיא לאונאת שתות שמהויר הכל, אף על פי שפחות משתות הוי מחילה, וכעין זה כתב בחקרי לב הו"מ ח"ב סימן ל ודייק כן מדברי הרשד"ם הו"מ סימן מד, וכתב בערוה"ש דהוא הדין אם מחל עד שלישי וכיוצא בזה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

פירש ואמר לו חפץ זה אינו שוה אלא מאה ואני מוכרו במאתיים ע"מ שאין לך עלי אונאה, אין בו דין אונאה⁸, ויש אומרים⁹ שאפילו אינו מפרש הסכום, אלא אומר מקח זה יש בו אונאה והריני מוכרו לך ע"מ שאין לך עלי אונאה, אין בו דין אונאה.

ב. המוכר קברו ודרך קברו מעמדו ומקום הספידו באין בני משפחה וקוברין אותו בעל כרחו משום פגם משפחה

המוכר קברו¹⁰, אין המקח מקח, ובאין בני משפחתו וקוברין אותו בעל כרחו של לוקח ומחזירין לו דמיו, שאין כח ביד זה למכור המקומות משום פגם משפחה שגנאי להם שבני המשפחה לא יהיו קבורים במקום אחד כמנהגם¹¹. וכן המוכר דרך קברו, מקום מעמדו, ומקום הספידו, י"א שהמקח בטל¹² ומחזירין לו דמיו שאם יבואו אחרים ויספדו קרוביהם במקום הספדו של זה איכא פגם משפחה של מוכר. ועוד שהרי זה המקום לא היה שלו לבדו להספידו שם שגם יורשיו וכל בני משפחתו היו נספדים שם ואיכא פגם שלהם. וי"א¹³ שאם יתרצה הלוקח ויאמר תספדוהו אותו בו ואח"כ אקחם לתשמישי, אין יכולין לסלקו מזה.

וכן הדין במקום ישיבה בבית הכנסת למשפחה זה אצל זה ומכר אחד מקומו, שיושבים בעל כרחו של לוקח ומחזירין לו דמיו¹⁴.

⁸ שו"ע שם שמכיון שידע שיעור האונאה הרי ידע ומחיל ואינו כמתנה, וכתב בקצוה"ח סק"ט שאפילו במפרש שיעור האונאה אינו מועיל רק אם אומר גם ע"מ שאין לך עלי, דהוי כאומר שתמחול, ועי' כנה"ג הגה"ט אות מד. ובשו"ע הזכיר לשון על מנת שהוא לשון תנאי, אבל בשו"ע הרב כתב שאם מפרש לו שאף שהחפץ שוה כך וכך איני רוצה למכור או לקנות אלא בכך וכך ואין לך עלי כלום, אין בו אונאה (וכתב שבאופן זה מותר לבתחלה אף אם האונאה שתות או יותר), ומשמע שא"צ לשון תנאי,

⁹ בסמ"ע ס"ק לט מדריק מדברי השו"ע שדוקא כשיודע שיעור האונאה מועיל, והוא עפ"י דברי הרמב"ם, וכתב בפרישה שהרמב"ם לשיטתו שאין אדם מוחל דבר שאינו קצוב לפי"ז לדעת הטור בסימן רלב שסובר שאדם יכול למחול דבר שאינו קצוב, ה"ה כאן אינו צריך לפרש שיעור האונאה, ועיין פתחי חושן חלק ה פרק י – הערה לה שיטות שונות בדין זה.

¹⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד שסו א, והו"מ ריו ז

¹¹ ואף על גב דמי שצוה שאל יספידוהו שומעין לו כדלעיל סי' שד"מ סעיף י' שאני התם דאמר כן בשעת מיתה אבל הכא זווי אנסוהו א"נ התם לדידיה לחוד אבל הכא מקום הספדו יורשיו ובני משפחתו נספדים שם ואיכא פגם שלהן. ש"ך שם ב

¹² לבוש יו"ד שם

¹³ סמ"ע שם טו ואינו כקבר שאסור בהנאה והכי צריכין להחזיר לו דמיו

¹⁴ שו"ע הו"מ סימן קע"ה סעיף ג"ג בהג"ה. ועיין בזה בתשובת עבודת הנרשוני סימן מ"ט סוף ד"ה והנה לכאורה, דכולי עלמא משוים מקום בית הכנסת למקום קבר, כי פליגי בבטול מקח, דרב האי גאון [המקח והממכר שער ד הדרך התשיעי] סבירא ליה דהמקח קיים אלא כשימות המוכר קוברים אותו שם (ומחזירין מקצת דמים. ואפשר אין מחזירין כלל, דהוה כאלו התנה) גלי מהרש"א יו"ד שם א

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אשה¹⁵ שירשה מקום בבית הקברות ממשפחתה נקברת היא בתוכה אבל לא יוצאו חלציה, מפני שבניה מתייחסים על שם משפחת אביהם ואז יהיה גנאי לבני משפחתה ליקבר אצלה.

ג. מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים ... אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשין שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה ...

מצוה על היורשים¹⁶ לפרוע חוב אביהם, מדינא דגמרא רק בהניח להם קרקעות, או אם תפס בעל החוב ממלטלין מהיים גובה מהם¹⁷, ולאחר תקנת הגאונים מצוה עליהם לפרוע אף ממלטלים שהניח להם אביהם¹⁸, וכופין אותם על כך, אם יש בנכסים שיעור החוב.

וכן חייבים לפרוע ממלוה שהיה לאביהם ביד אחרים וגבוהו לאחר מותו, בין גבו קרקע ובין גבו מעות וכן משטר חוב שהניח להם¹⁹. ויש אומרים²⁰ שאין גובים מנכסים שבאו לידם לאחר מותו.

וכן מדינא דגמרא אין כתובה ותוספת נגבין אלא מן הקרקע ומן הזיבורית, ואפילו ממשעבדי, ומתקנת הגאונים גובה אף ממלטלין והאלמנה גובה כתובה מן היורשים, לפיכך אם גבו היורשים מעות בחובת אביהם, גובה

¹⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד שם ב

¹⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ קז א

¹⁷ כמבואר בסימן סד סעיף א, ובסימן צו סעיף טז וסימן קז סעיף ה. וכתב הפנ"י בגימין דף לו שלענין זה אף משכון בשעת הלואה מיקרי תפס, עי' פרק ו סעיף כ, ועי' שער משפט סימן קז באם תפס ממלטלי היורשים אם מיקרי תפס

¹⁸ והריב"ש סימן שצב כתב שמדיני שמים חייבים אף מדינא דגמרא. והגאונים תיקנו שיהא בע"ח גובה גם ממלטלין שירשו, ופסק בשו"ע שתקנת הגאונים היא אפילו במלוה על פה, ועי' בסמ"ע ושו"ך שם שדעת הרא"ש שבזמן הזה שיש סמיכות דעת גם על ממלטלין, חזר דין ממלטלין כדין קרקע אף מדינא דגמרא. ועי' אמרי בינה דיני גביית חוב סימן יב.

¹⁹ סמ"ע שם ה דשמרי חוב כממלטלין נינהו.

²⁰ עי' רמ"א סימן קד סעיף טז שכתב שאין בע"ח גובה מראוי, והיינו מנכסים שירשו מאבי אביהם, אף על פי שבא להם מכה אביהם מיקרי ראוי, וכתב הסמ"ע ס"ק לו בשם המרדכי שמטעם זה אין בע"ח גובה משכר פעולה שהיו חייבים לאביהם, שמעולם לא בא לידו, אבל הש"ך כתב שלא מטעם ראוי הוא, ודוקא בנפל הבית עליו ועל מורישיו אינו גובה, משום שיכול היורש לומר מאבחה דאבא קאתינא, ועי' קצה"ח ופת"ש, חק"ל חו"מ סימן עב, ובחזו"א ב"ק סימן טו. ובערוה"ש הכריע לדינא שגובה ממלוה ומשכר פעולה. וכ"ש שגובה משכירות בית או חפץ מה שעלה עד המיתה, ואף מה שעלה לאחר מיתה אם השכיר האב לזמן קצוב, נראה מדברי הפוסקים דהוי עכ"פ כממלטלין.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

מהם²¹, וכן אם הניח שטר חוב גובה מהשטר חוב²², אלא שאינה גובה אלא בשבועה²³, ואם ייחד לה נכסים בכתובתה והם בעין, או דברים הבאים מכחם, גובה מנכסים אלה בלא שבועה, ואם תפסה מעות בלא שבועה, אין מוציאין מידה²⁴.

ד. הניח פירות תלושין מן הקרקע כל הקודם בהן זכה בהן

מדינא²⁵ מי שיש עליו בעלי חובות הרבה כל מי שקדם זמן קנין של שטרו הוא קודם לגבות בין בקרקע בין במטלטלין, דמיד שהלוה לו נשתעברו כל נכסי הלוה למלוה ואפילו מטלטלין. אולם מטלטלין אין בהן דין קדימה²⁶ לענין שאם קדם המאוחר וגבה אין מוציאין מידו, ולא עוד אלא שאם עמד הראשון ותפשם ממנו, בעל חוב המאוחר שקדם וגבה מוציא אותם מידו בבי"ד, כיון שכבר זכה בהם מדינא הרי הם שלו.

מי שמת²⁷ ואלמנתו או גרושתו באה לגבות כתובתה, ועליו בעל חוב, אם זמנו של אחד מהם קודם ולא הניח אלא קרקע כדי לפרוע לאחר מהם, מי שזמנו קודם יגבה והאחר ידחה בין האלמנה בין בעל חוב, ואפילו תפש המאוחר מוציאין מידו.

לא הניח אלא מטלטלין שאין בהן דין קדימה כגון דלא אקני לה מטלטלי אגב מקרקעי, יתננו לבעל חוב אפילו הוא מאוחר משום שלא תנעול דלת כו', ותדחה האשה מלגבות עיקר ותוספת, ומיהו אם תפשה אפילו שלא בבת דין אין מוציאין מידה. ויש אומרים דאפילו אם תפשה מוציאין מידה, וכן הורו האחרונים מהרי"ל ומהרי"ז ז"ל [בתשובה סימן ל.], ולכולי עלמא אם תפשה פקדון שהיה ביד בעלה משל אחרים צריכה להחזירו שהרי אין שיעבודה חל על הפקדון

אם זמן שניהם שוים, או שנשא ולוה ואחר כך קנה, או שלוה ונשא ואחר כך קנה, שחל שיעבודם כאחד בשעה שקנה, בין הניח מקרקעי בין הניח מטלטלי יתננו לבעל חוב ותדחה האשה מגביית

²¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ק א

²² ח"מ שם ד

²³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צו א שחוששים שמא התפס לה כבר לפרעון חובה

²⁴ שו"ע שם יא

²⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ קד א

²⁶ שו"ע שם ג

²⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קב א

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

עיקר ותוספת מטעמא שכתבנו יותר משהאיש רוצה לישא כו' ואם תפשה מטלטלין אפילו שלא בב"ד הואיל והם בידה וברשותה לדעה הנזכרת לעיל²⁸ שמועיל תפיסה גם כאן לא מפקינן מינה.

דף פד:

ה. והוא שתפס מחיים

כבר התבאר שמדינא דגמרא אם תפס בעל החוב מטלטלין מחיים גובה מיורשים²⁹, ולאחר תקנת הגאונים מצוה עליהם לפרוע אף ממטלטלים שהניח להם אביהם³⁰, וכופין אותם על כך, אם יש בנכסים שיעור החוב.

ומשום כך אם תפס המלוה מטלטלי הלוח שלא בעדים³¹, אפילו לאחר מיתה מועיל לו אפילו אין לו עדים על חובו, שאם לא תפס לא היינו מגבין לו, אבל עתה שתפס נאמן לגבות מהם בשבועה דמינו דאי בעי אמר לא תפשת. ואם תפס בעדים מועיל בחוב ידוע ואפילו אם יש בעלי חוב אחרים³².

ו. טעה בדבר משנה חוזר

דיין³³ שדן דין וטעה, אם הטעות הוא בדברים פשוטים וידועים כגון דינים המפורשים בפירוש במשנה או בגמרא או בדברי הפוסקים המפורסמים³⁴,

²⁸ ב"ש ח

²⁹ כמבואר בסימן סד סעיף א, ובסימן צו סעיף טז וסימן קז סעיף ה. וכתב הפנ"י בגימין דף לו שלענין זה אף משכון בשעת הלואה מיקרי תפס, עי' פרק ו סעיף כ, ועי' שער משפט סימן קז באם תפס ממטלטלי היורשים אם מיקרי תפס

³⁰ והריב"ש סימן שצב כתב שמדיני שמים חייבים אף מדינא דגמרא. והגאונים תיקנו שיהא בע"ח גובה גם ממטלטלין שירשו, ופסק בשו"ע שתקנת הגאונים היא אפילו במלוה על פה, ועי' בסמ"ע ושי"ך שם שדעת הרא"ש שבזמן הזה שיש סמיכות דעת גם על מטלטלין, חזר דין מטלטלין כדן קרקע אף מדינא דגמרא. ועי' אמרי בינה דיני גביית חוב סימן יב.

³¹ שו"ע ונו"כ שם קז ה ובסמ"ע טז

³² ואין בו דין התופס לבעל חוב דלהלן.

³³ שו"ע ונו"כ חו"מ כה א

³⁴ ועי' ברמ"א שם אם יש רשות לדיין ובני דורו לחלוק על דין שהוזכר בפוסקים ולא הוזכר בגמרא, וסיים שמ"מ אין להקל בדבר שהחמירו בו החבורים שנתפשטו ברוב ישראל, אם לא שקיבל מרבתינו שאין נוהגים באותה חומרא, ע"כ. וביאר הסמ"ע שם סק"ב דהיינו באיסור והיתר אבל בדיני ממונות לא שייך לשון קולא. ובסעיף ב האריך הרמ"א כיצד ינהג הדיין או מורה באיסור והיתר במקום שיש מחלוקת ואין הכרעה. וכן בהא דהלכה כהאחרונים. ועי' בפת"ש סק"ב בשם החו"מ מ"ש בענין הכרעת הלכה במחלוקת בשו"ע והסמ"ע עם

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כיון שהטעות גדול כל כך הוי גם כן קלקלתו תקנתו ולא יחשב לדין כי אין כאן דין כלל, וחוזר הדין אפילו נשא ונתן ביד ודנין אותו כהלכה, ואין חילוק בין מומחה לשאינו מומחה ואפילו שלשתן מומחין.

והלכה שעלתה בש"ס בתיקו, דקיימא לן המוציא מחבירו עליו הראיה, וטעה ופסק להוציא מיד המוחזק, הוי טועה בדבר משנה³⁵.

ז. הגדרות אין להן חזקה

אף על פי³⁶ שהמוחזק בדבר המיטלטל נאמן לומר שהוא שלו, על בהמה וחיה אינו נאמן³⁷, דכיון שהיא מהלכת יש לחוש שמא מעצמה נכנסה לרשותו או שמא לקחה בדרך והחזיק בה, לפיכך אם יש למערער עדים שהוא שלו נוטל ונשבע היסת³⁸, ואם אין לו עדים נשבע המוחזק היסת ועומד בשלו. ובמקום שדרך למסור בהמה לרועה שחרית ולקחתה מידו ערבית בענין שאינה הולכת לבדה כלל, דינה כשאר מטלטלין ונאמן המוחזק בשבועת היסת לומר שקנויה לו.

ח. התופס לבע"ח במקום שחב לאחרים

לוח שחייב³⁹ לשנים או יותר ואין לו כדי לפרוע לכולם, וקדם אחר מי שאינו חייב לו ותפש מהמטלטלין של לוח כדי לזכות לאחד מבעלי חובות, כגון ראובן שחייב לשמעון ולוי ובא יהודה ותפש לראובן בשביל שמעון, אף על גב דזכין לאדם שלא בפניו כאן אינו מועיל לו כלום, וכולם חולקים בו כאילו הוא עדיין ביד הלוח. כיון שיש בו חובה ללוי שהרי לא ישאר לו במה שיפרע לוי⁴⁰.

הש"ך ובאיוזה אופן מיקרי טעה בדבר משנה. ועיי' גם בכסף הקדשים שם מ"ש בענינים המובאים בשו"ע שלא מצד הכרעה בהלכה.

³⁵ נתיב"מ שם ב מתומים וש"ך

³⁶ שו"ע ונו"כ שם קלה מא

³⁷ בש"ך סימן ע"ב ס"ק צ"א דכתב דהוא דוקא היכא דאיכא דאיכא 'עדי ראה' אבל אם ליכא 'עדי ראה' נאמן במינו משום דלא גרע מדברים העשויין להשאל, ובתומים [ס"ק ל"ה] שם חולק עליו דבגדרות אינו נאמן אפי' דליכא 'עדי ראה' כיון דגדרות בהזקת מרא קמא והוי מינו להוציא

³⁸ ש"ך שם א

³⁹ שו"ע ונו"כ שם קה א

⁴⁰ עיין פת"ש שם א דדוקא כשחב לאחרים לא מהני תפיסה, אבל במניעת הריוח מהני (עיי' שו"ת רעק"א סימן קלג בשם מהר"ם אלשיך, ובשו"ת מהר"י אסאד ח"ג סימן רמב), ועיי"ש בשם שו"ת הת"ס שמסתפק באם

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ואפילו עשאו שמעון שליח וכתב לו הרשאה⁴¹ לא מהני, שאין כח באדם לעשות שליח לחוב לאחרים⁴², ואפילו הוא אצלו בפקדון⁴³ אינו יכול ג"כ לתפוס בשביל אחד במקום שחב לאחרים דהרי הוא כמונה ברשות הלוחה⁴⁴. אבל אפטרופוס שתפש בשביל היתומים מועיל, שכוחו עדיף משליח שידו כיד בעלים היא.

וכן מי שחייב לכמה אנשים ובא אחד שלא מנושיו ותפס מנכסי החייב כדי לזכות לאחד מנושיו, אם אין ללוחה לפרוע לכל נושיו⁴⁵, הרי אמרו התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא זכה, ומכל מקום אם קדם התופס ומסרו לבעל חוב אין מוציאן מידו⁴⁶.

ואם תפס עבור מי שחייב לו כגון שהלוחה לאחד הנושים או שהוא ערב נחשב כתופס לעצמו ותפישתו תפישתו⁴⁷.

בשעת תפיסה לא היה חב וקודם מסירה ליד מלוה נעשה חב לאחרים. ובד"ג כלל קיב סימן י ובערך ש"י סימן קה סעיף א הביאו מדברי הרשד"ם דלא מיקרי חב לאחרים בפהות משנים, ודחו דיעה זו, עיין שם.
⁴¹ ודעת הב"ח (סעיף א) דבהרשאה יכול לתפוס, והש"ך (סק"א) חולק ובתומים (סק"ב) כתב דנראין דברי הב"ח בהרשאה דמהני מדינא בדלקמן סי' קכ"ג (סעיף א), אבל במה דלא מהני מדינא רק מכת תקנה ושליח שויה חד דינא אית ליה כמו שליח

⁴² ועיין ש"ך א דמי ששכר לאחד שיתפוס בעדו מבעל חוב ותפס קנה אפי' במקום שחב לאחרים אולם עיין אורים שם ג דעת מהר"א ששון בתשובה (תורת אמת סי' סז) דיוכל המוחזק לומר קים לי כרש"י (ב"מ י. ד"ה לא קנה) דבעשהו שליח מהני. ובתומים (סק"א) העלה דאין חילוק ולעולם לא זכה, ואף רש"י לא אמרו אלא בסלקא דעתך לא למסקנא. גם העלה דנראה מסתימת הפוסקים דאפילו היה אצל בעל הבית פועל ותפס משל לוח לא מהני לגבי חוב הואיל ולית ליה לפועל אצל הלוח כלום,

⁴³ כתב בכנה"ג ריש סימן קה בשם הר"א ששון דהא דאמרינן התופס לבע"ח וכו', לא דוקא בתופס ממון שאינו בידו, שאפילו תופס במה שבידו לא קנה, ובשם המבי"ט ח"ב בשניות סימן נ והראנ"ח ח"ב סימן צד (לא מצאתי שם) כתבו שאם תפס ברשות מי שהיה בידו לא מיקרי תופס לבע"ח וכו' וקנה, ולבאורה חולקים הם על הר"א ששון, וכתב הכנה"ג שאולי יש לחלק בין תופס מרשות אחר ודעת אחרת מקנה אותו לבין תופס מרשות עצמו שאין דעת מקנה, ע"כ. ובשו"ת מב"ט נראה דאיירי שהלוחה עשה שליח לגבות לטובת המלוה, והרי זה כאילו הלוחה עצמו התפוס, ובכה"ג קנה, ועוד נראה דע"כ צריך לחלק כן, שהרי הר"א ששון למד דבריו מדברי הרשב"א והוא מ"ש בשו"ע סימן קה סעיף ו בדין נפקד שתפס, וכתב דאיירי כשאינו חב לאחרים, ומשמע שאם חב לאחרים, אפילו בפקדון שברשותו לא מהני תפיסה. ועי' חק"ל חו"מ סימן סח.

⁴⁴ אורים שם ב

⁴⁵ עי' פת"ש סימן קה סק"א בשם משכנות יעקב סימן לט דלאו דוקא כשאין לו, אלא כל שיש חלק מן החוב שלא יוכלו האחרים לגבות בקלות הרי זה חב לאחרים.

⁴⁶ דברי גאונים כלל קיב סימן י בשם שו"ת קול אליהו, ושם בסימן יא הביא בשם שו"ת שואל ומשיב מהדו"ג ח"א סימן תמט שדן אם חייב התופס לשלם לאחרים מה שחב להם בתפיסתו מדין מזיק, והעלה שאינו חייב, וכן הסכים בערך ש"י ריש סימן קה. אמנם בקצה"ח סימן קז ס"ק יא נראה שמסתפק בזה, ומצדד לומר דכיון שלא זכה בשעת תפיסה אפשר שכשנותנו לבע"ח הרי הוא מזיק שעבודו של חבירו, ושוב חזר בו, דכיון דאיירי במטלטלין שאין בהם משום שעבוד אלא משום מצוה לפרוע, הרי גם לוח יש מצוה, ואין זה בגדר מזיק שעבוד, מיהו כששעבוד לו מטלטלי אגב קרקע אפשר שהוא בכלל מזיק שעבוד, עיין שם.

⁴⁷ משמע מדברי הכנה"ג הגה"ט אות ד בשם הרש"ך ח"א סימן קי דלא מיקרי תופס לאחרים אלא כתופס לעצמו, ושם אות ו כתב בשם הרשד"ם שה"ה ערב התופס לבעל חוב קנה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>